

# FORRETTJEREN

3•2017



**Tag med til Vestjylland!  
De små forlags fortalere  
+ ophavsret, eReolen mm.**

# Cool at blive set med en bog i hånden

**Der er brug for** at løfte litteraturformidlingen i alle led, så flere køber og læser de bøger, du og jeg lever og ånder for at skrive, oversætte og illustrere. Det har vi som forening et medansvar for, og det er baggrunden for, at litteraturformidling var overskriften for vores just afholdte konference på Christiansborg. Litteraturformidling var ligeledes et tema for foreningens nye initiativ 'Blixen Talks' i 2017. I april introducerede jeg den første Blixen Talk på Ordkraft-festivalen i Aalborg med deltagelse af forfatterne Jesper Wung-Sung og Ahmad Mahmoud, forlægger Charlotte Jørgensen og professor Peter Stein Larsen, der lod en mangfoldighed af inspiration drysse ud over tilhørerne. Det fremgik bl.a., at Danmark som nation helt generelt bør tage forfatterne mere seriøst. Overalt, hvor det er muligt, skal vi signalere, at litteraturen spiller en helt central samfundsrolle. I stedet for at presse bogstoffet ud af kultursektionerne, fordi andet måske lige nu er mere populært, bør medierne tværtimod opruste på litteraturområdet og i højere grad insistere på at lade temaer fra bøger sætte dagsorden. Samtidig skal forfattere og forlag blive bedre til at målrette henholdsvis tekster og markedsføring til de befolkningsgrupper, de gerne vil nå, lød det fra scenen.

De populære læseklubber var også til debat. Det er en god opfindelse at bringe mennesker sammen om litteratur i sociale fællesskaber. Nu er tiden inde til, at forlagene intensiverer serviceringen af klubberne ved bl.a. at levere inspirationsspørgsmål og hjælp til at strukturere bogsamtalerne. Bibliotekerne skal på deres side videreudvikle læseklubkon-

ceptet og etablere flere klubber for børn, unge og voksne med særlige interesser såsom fantasy og science fiction, så det atter bliver cool for mennesker i alle aldre og uanset litterære præferencer at blive set med en bog i hånden.

God litteratur er meget ofte karakteriseret ved at udspringe af indre nødvendighed og samtidig tilbyde nye synsvinkler på verden. I dag skal forfatterne også finde mod til at tale lige ud af posen om deres kunst og derigennem skabe åbninger til læserne. Vi lever i en tid, hvor bogsalget er på retur og ønsket om at opleve kunstnerne "live" vokser, og læserne forventer, at forfatterne kan levere et show. Det kan mange blive bedre til.

Det fremgik også, at Danmark har fantastiske forfattere, som fortjener, at deres bøger når ud internationalt, men der skal gøres langt mere fra statslig side for at understøtte den udvikling. Det kan bl.a. ske ved i højere grad at betragte dansk litteratur som en regulær handelsvare, man giver målrettet eksportstøtte til. Det er også vigtigt at skabe større politisk bevidsthed om bøgernes samfundsmæssige værdi, så politikerne lovgiver med henblik på at fremme litteraturens og forfatternes vilkår. Man kunne starte med at udråbe "månedens bog" eller oplæse "ugens digt" fra Folketingets talerstol, foreslog en af deltagerne i historiens første Blixen Talk.

Den næste Blixen Talk i rækken – med samme emne, men fire nye debattører, herunder to af prisvinderne fra Blixenprisfesten den 19. maj i Den Sorte Diamant – finder sted under Vild med Ord-festivalen den 21. maj i Aarhus. Jeg håber, vi ses! ●



Jakob Vedelsby, formand

## INDHOLD

De små forlags forkæmpere	4
Go West! Foreningen i Vestjylland	6
Debat: Bonderøve og forfattersnuder	8
Litteraturen har brug for ildsjæle	9
Vidensdeling vs. ophavsretten	10
eReolen har brug for Forfatterforeningen	12
Kend din forlægger	14
Legater	16
Kalender	19
Bagsiden: Iben Mondrup	20

Illustrator **Simon Væth**, uddannet fra Kolding Designskole, har valgt at illustrere forsiden med Evald Tang Kristensen. "Jeg har en stor interesse i sagn, folkeminder og historie. Evald Tang Kristensen gjorde

et enormt arbejde med at indsamle viser, sagn og fortællinger. Mange af disse mundtlige overleveringer ville uden hans indsats være gået tabt i 1800-tallets industrialisering. Mange tak for det, Evald."



# Kirsten Hammann modtager Søren Gyldendal Prisen

**Søren Gyldendal Prisen** og 250.000 kroner går i år til Kirsten Hammann, f. 1965. Valget begrundes med, at Kirsten Hammanns forfatterskab er nyskabende, vitalt, muntert og skarpt. "Hun beskriver vores moderne tid med de krav og dilemmaer,

paradokser og påførte såvel som selvskabte plager, dens kvinder lever med," står der i begrundelsen. **AB**

Kilde: Gyldendal



FOTO: BIANKE JOHNSEN

## HVOR MANGE BØGER HAR DU TILBAGE?



FOTO: HELE NØRRE JENSEN

**Du har en lang liste af bøger**, du gerne vil læse. Men hvor mange af dem kan du egentlig nå, inden du dør? Litteraturportalen LitHub har regnet ud, hvor mange bøger, der er tilbage i et menneskes liv. To faktorer spiller ind: Hvor mange år, du har tilbage, og hvor hurtigt du læser. De faktorer er blevet beregnet, og resultatet er stillet op i tabel: Her kan du fx se, at kvinde på 25 i snit har 61 år tilbage at leve i. Hvis hun er en gennemsnitlig læser, som læser 12 bøger om året, kan hun nå at læse 732 bøger. Hvis hun er en superivrig læser, som læser 80 bøger om året, kan hun glæde sig til 4,880 bøger. En mand på 55 år kan, hvis han er en gennemsnitlig læser, regne med at nå 336 titler.

Pointen er, at det er fjollet at tvinge sig selv til at læse en bog færdig, hvis den er kedelig. For du kan sandsynligvis ikke nå alle titler på din liste. Men tjek selv, hvor mange titler du har i vente på [lithub.com/how-many-books-will-you-read-before-you-die](http://lithub.com/how-many-books-will-you-read-before-you-die). **AB**

Kilde: LitHub.com

## NYT HUS FOR LITTERATUREN

I **Nybrogade 28** i den gamle del af København, åbner Litteraturhuset ved Vandkunsten i løbet af maj. Planen er at etablere et livligt og inkluderende hus med litterære arrangementer, en boghandel, café og restaurant, hvor gæster kan læse litterære tidsskrifter og dagens aviser. Huset vil holde åbent fra morgen til aften, også når der ikke er arrangementer.

Samtidig på Nørrebro har det eksisterende LitteraturHaus i Møllegade fået en ansigtsløftning og er blevet til en andelsforening drevet af en gruppe andelshavere og frivillige.

Følg med i Litteraturhuset ved Vandkunsten på Facebook og læs mere om Litteraturhaus på [www.litteraturhaus.dk](http://www.litteraturhaus.dk). **AB**  
Kilde: Politiken

## Hvem læser mest?

**60 % af verdens befolkning** – i al fald den del af befolkningen, der bruger internettet – læser mindst en gang om ugen. Og 30 % læser hver dag eller næsten hver dag. Kineserne er de flittigste til at læse hver dag, derefter spaniere og briter, mens hollændere og sydkoreanere er de folkeslag, der læser mindst. Det viser tal fra analysebureauet GfK, som har undersøgt internetbrugeres læsevaner. Statistikken siger også, at kvinder læser mere end mænd, da 32 % af verdens kvinder læser hver eller næsten hver dag, mens kun 27 % af verdens mænd læser dagligt. **AB**

Kilde: GfK.com

## Guldregn fra Statens Kunstfond

**Rasmus Nikolajsen** modtager i år Kritikerprisen, og **Ivar Gjørup** modtager Georg Brandes-prisen. Priserne på 75.000 kroner hver uddeles af Litteraturkritikernes Lav og er finansieret af Statens Kunstfonds Projektstøtteudvalg for Litteratur.

Også tillykke til de **360 forfattere**, der fik arbejdslegater ved sidste uddeling fra Legatudvalget for Litteratur. **AB**

Kilde: Statens Kunstfond

# VINDUE TIL DE SMÅ FORLAG

**Forfatteren sætter fokus på to mennesker, der hver især gør en indsats for at formidle de små forlags bøger til læserne.** Af Lykke Strunk

## INTERVIEW: STORE BØGER FRA SMÅ FORLAG

**Christel Sunesen er en af initiativtagerne og drivkræfterne bag Lille Bogdag – en litteraturfestival for de små forlag og bogfolkets chance for at komme i kontakt med udgivelser, som ikke når frem til boghandlerkæderne.**

### Hvad er tanken bag at afholde en festival for mikroforlag?

Lille Bogdag er skabt for at skabe opmærksomhed om alle de små, stærke forlag og deres ofte helt unikke bøger. Særligt i medierne mangler der fokus på alle de geniale udgivelser og på forlagene. Det er svært for læserne at vide, hvor de skal finde information om disse bøger, selv om de er interesserede. Og det er svært for forlæggerne at få ørenlyd, fordi de ikke rigtig har nogen penge til markedsføring.

På Lille Bogdag opstår et fællesskab mellem forlæggere, forfattere og læsere, fordi vi på alle leder og kanter lærer hinanden at kende. Det hele bliver bare en større samtale.

Man fornemmer nogle gange en fordom om, at hvis det er småt, så er det ikke godt. Det vil vi gerne modbevise. Vores slogan er ”små forlag, store bøger”. Og bare fordi det er småt, behøver det ikke at være smalt.

Lille Bogdag vokser, men der er også en grænse for, hvor meget det skal vokse, fordi det netop skal være nogle hyggelige dage i et rum af skøn litteratur.



Den første Lille Bogdag, i 2015, lå i Dome of Visions ved Den Sorte Diamant. Her ses Christel Sunesen.

### Hvordan lykkes det jer i praksis at arrangere festivalen?

Det samarbejde, vi har i Lille Bogdag-gruppen, er virkelig unikt. Vi holder fem-seks møder i løbet af et år, hvor vi uddelegerer, og så klarer vi det med en facebookgruppe og mails, og det kører gnidningsfrit og professionelt. Vi er alle meget dedikerede, selvom det er frivilligt arbejde.

Sidste år fik vi det op at køre med crowdfunding, hvor vi fik 18.000 kr. ind på under et døgn, med god hjælp fra Specialtrykkeriet, som også støtter i år med tryk af program.

I år har vi fået støtte fra Statens Kunstfond, og Den Frie Udstillingsbygning lægger gratis lokaler til. Og så tager vi i år en mindre entré, fordi vi laver et fysisk program. Håbet er at få et overskud, som kan gå til næste års Lille Bogdag.

### Hvad er helt særligt for Lille Bogdag?

Her møder læserne seriøse forlæggere med virkelig gode udgivelser, og ca. 40 forlag og syv tidsskrifter deltager. Publikum kan også høre oplæsninger og samtaler med over 40 både nye og etablerede forfattere. Det er vigtigt for os, at publikum ser det bedste af det bedste. Det skylder vi dem, når de er modige nok til at åbne sig for det hav af usædvanlig litteratur.

Vi ønsker at give nogle nede-på-jorden rammer for litteraturen, og det har både publikum, forlagene og forfatterne taget rigtig godt imod. Vi sætter ikke litteraturen op på en piedestal, hvor det hele er højliterært og for et lille, snævert publikum.

Vi kalder det også for de små forlags fest.

### Om menneskene bag:

Christel Sunesen er født i 1981, cand. mag. i dansk og ejer af forlaget Ékbatana og initiativtager og arrangør af Lille Bogdag.

Se mere på [ekbatana.dk](http://ekbatana.dk)

Holdet bag Lille Bogdag består af: Rikke O. Flarup, Lars Emil Foder, Karen E. Jensen, Christel Sunesen, Thorbjørn Z. Tirsted & Martin Voola. I 2015 var Lea Fløe & Erik Scherz medstiftere.

### Find Lille Bogdag

Lille Bogdag er en nonprofit-litteraturfestival for de små forlag. I år afholdes festivalen i samarbejde med boghandlen Minus1 og foregår d. 3. og 4. juni i underetagen af Den Frie Udstillingsbygning, Oslo Plads 1, København Ø.  
[www.lillebogdag.dk](http://www.lillebogdag.dk)

François Grodin har valgt at udstille bøgerne, som man gør i franske boghandlere. François Grodin er oversætter, når han ikke passer sin boghandel.

## INTERVIEW: ORD TIL ANDET ER LANDET



FOTO: THAS SCHWARZ

**François-Eric Grodin oversætter litteratur, teater, tegneserier og film. Han åbnede i 2015 et kontorfællesskab, som nu også rummer et antikvariat og en boghandel, som udelukkende udgiver bøger udgivet af små forlag.**

### Hvordan opstod din interesse for at samarbejde med mikroforlag?

Jeg har i flere år oversat romaner for små forlag, og jeg har nydt, at jeg ikke bare var leverandør af en oversættelse, men at vi decideret samarbejdede om at lave den bedst mulige bog.

Og så er jeg vild med, at nogle mennesker bruger deres fritid og sparepenge på at skabe nye bøger og er så modige eller dumdristige at udgive dem. Det vil jeg gerne være med til. Og foreløbig bidrager jeg ved at prøve at give nogle af de bøger, der er faretruende nær på maskulatorens, en mulighed for at forlænge deres liv.

### Hvordan lader det sig gøre i praksis?

Jeg har endnu ikke nogen fast ramme. Jeg kan godt lide, at det udvikler sig organisk. Jeg har som udgangspunkt bøgerne i kommission og vil gerne have en direkte forbindelse til forlagene, så vi kan tale om, hvilke bøger vi skal have med, og hvordan vi skal præsentere dem.

Jo flere forlag, der er med, jo større udbredelsen af deres bøger i boghandelen, og jo mere vil de hver især sige til deres netværk: "Hej, der er rent faktisk et sted, hvor I kan finde de her bøger." På den måde vil der forhåbentlig komme flere forbi.

Jeg har foreløbig afholdt et par receptioner for nye, oversatte bøger, og det er noget, jeg meget gerne vil fortsætte med. Jeg har også planer om at afholde andre arrangementer, hvor vi fejrer litteraturen

Jeg gør det ikke for at tjene penge. Jeg gør det, fordi jeg er vild med bøger og synes, det er en forbrydelse at brænde dem. Så jeg sælger især bøger fra forlagenes bagkatalog. Men forleden kom Simon fra forlaget Korridor med bøger, og han havde tre helt nye titler med, som han gerne ville stille frem. Det, syntes jeg, var så fedt. Så nu står hans helt nye novellaer der og stråler sammen med hans andre titler.

Men på en måde er det ligesom med de små forlag, det handler ikke så meget om at tjene penge, som det handler om at sætte bøger i verden, og i mit tilfælde om at forlænge deres liv. Jeg er glad, hvis jeg får dækket huslejen, og så oversætter jeg mellem ekspeditionerne.

### Hvad er den største udfordring ved at gøre det, du gør?

Udfordringen er af meget personlig art, og den handler om at turde stole på, at det, der gør mig glad, også kan gøre andre glade. At lade være med at prøve at forestille sig, hvad folk vil have, men hele tiden huske, at jeg gør det, fordi jeg

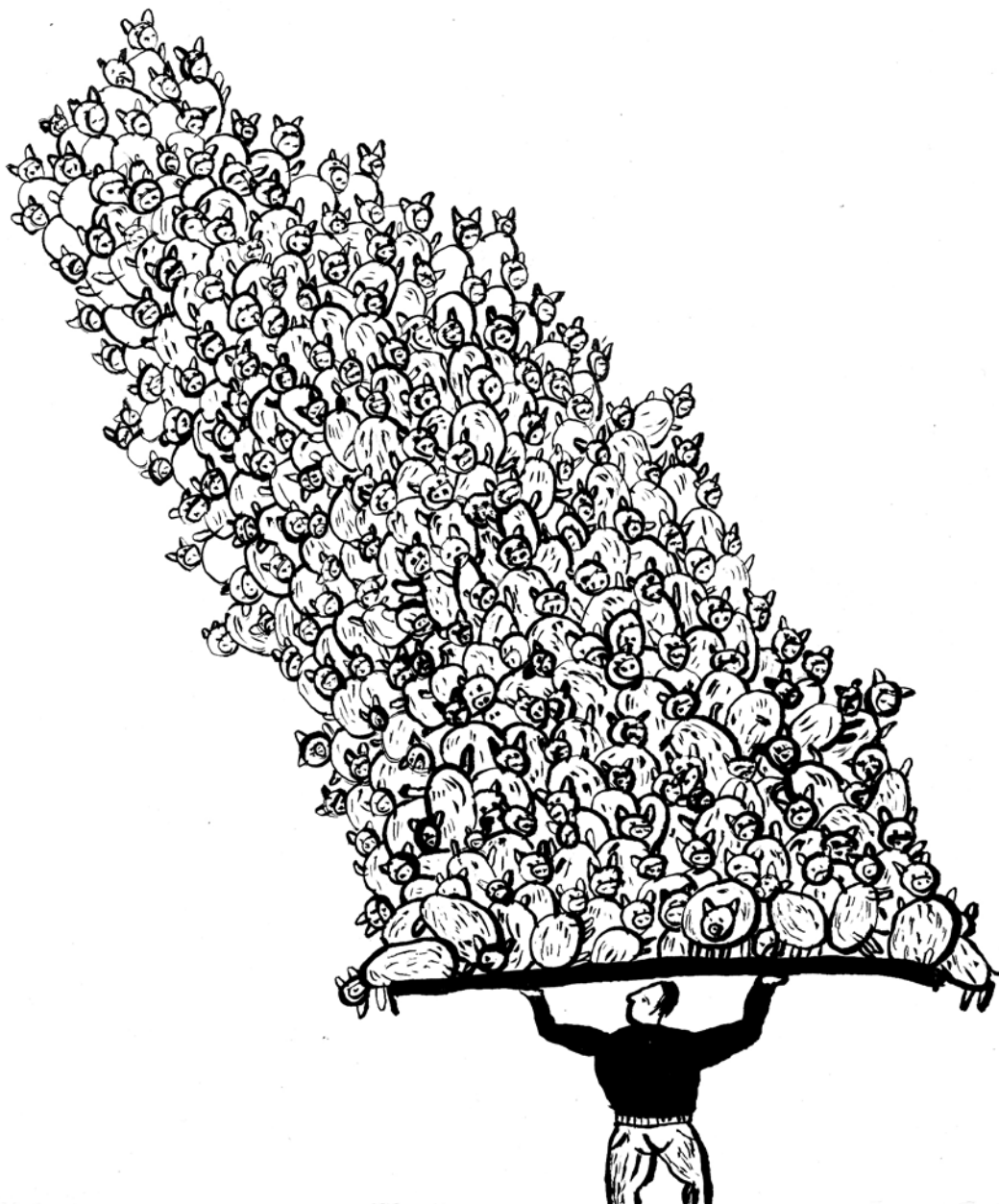
synes, det er sjovt at sælge de her bøger, mange af dem for en halvtredser, fordi det er hyggeligt at få en snak med dem, der kommer forbi, og fordi det er skønt, hver gang nogen går herfra med en bog, som de ikke anede eksisterede. Ja, udfordringen er at holde fast i det legende, og det er lykkes indtil videre. Det er jeg ret glad for.

### Hvorfor skal folk besøge din boghandel?

Fordi de her kan se meget af det, der pibler frem i den mindre kendte del af forlagsverdenen, som er meget mere frodig, end mange nok forestiller sig. Og de kan se det uden at blive forstyrret af titlerne fra de store, etablerede forlag, som ellers dominerer de traditionelle boghandlere.

### Find François' boghandel

Ord til andet  
Eskildsgade 35, 1657 København V  
ordtilandet@gmail.com  
facebook.com/ordtilandetieskildsgade



Katrine Marie Nielsen uddyber sin illustration fra Vestjylland med følgende ord. "Besøg på grisefarm med 11.000 grise. Et svimlende højt tal, der nærmest vælter, når jeg prøver at forstå, at der rent faktisk er tale om grise. Grise, der før eller siden bliver serveret på fad."

Katrine Marie Nielsen er uddannet illustratør (2013) fra Danmarks Designskole og fra HAW i Hamborg (2011) som tegneserietegner.

.....

# VINDEN KAN MAN IKKE FÅ AT SE

**P**å højskoleopholdets sidste dag var forfattergruppen blevet inviteret med til elevernes traditionelle morgensamling. Jeg havde netop zigzagget af sted ude på gangen for ikke at genere gulvaskeren, som et øjeblik efter havde skiftet job og nu sad ved flygelet. Melodien til 'The Wind of Change' er ikke let, men han havde en guardian angel stå-

ende ved sin side, og det gik forrygende. Masser af fejlslag, masser af grin. Sådan er det med de seje unge, sådan er det med højskoler.

**Tiderne skifter**, men uanset dette faktum blæser vinden mestendels fra vest herude, hvor jorden ikke er fed som margarine, men fyldt med sand. Men spredt sand og stærk vind kan også opfylde drømme, hvis man bruger sine næver,

I marts var et hold forfattere og illustratører fra Dansk Forfatterforening på en uges ophold på Vestjyllands Højskole. Opholdet resulterede i en række tekster og illustrationer, som skal samles i en antologi. Her bringer Forfatteren det essay, den skønlitterære forfatter Anne Hjælmsø skrev under opholdet.

forstand og kreativitet. På mit korte ophold har jeg set, at en del vestjyder har det i sig. Alle kender Vestas, eventyret om den begavede, entreprenante smed, der vovede – og vandt. Ikke alene, men i fællesskab med folk, der også troede på ideen om møllevinger, der kan omsætte vind til el. Vingefanget vokser og vokser og snart ville man kunne se Vestas mølterne stritte op over Eiffeltårnet, hvis man ellers placerede en sådan glasfiberfyr i Paris. Det kunne kaldes kunst, hvis for eksempel Olafur Eliasson tilførte den farver, lys og toner – men den historie er ikke skrevet endnu.

De hvide 80 meter lange vinger skal være selv bærende, ellers duer det ikke. De pisker ikke rundt som fortidens markmøller, men roterer sindigt, som om det ikke blæste stærkt fra vest. Bliver vinden til storm, må man stoppe rotationen, ellers risikerer man amokløb. Sådan er det med mangt og meget herude. Man tænker, man handler, men man bygger ikke sin farfars lille gård om til et nymodens herresæde på en generation. Man handler og køber jorder, rationaliserer og optimerer. De moderne storlandmænd med deres farme er gode for eksporten og vores BNP. Bæredygtig økonomi, kaldes det.

Andre med bondeblood i årerne går ad nye økologiske veje. Jeg havde forestillet mig økogårde som noget, der var en smule større end min sommerhave. Virkeligheden viste sig dog at bestå af et noget anderledes omfang med marker så vide, som øjet rækker, stalde så lange som møllevingers fang, og øko-teknologiske installationer, der kræver en fastansat smed til vedligeholdelse. Et giftfrit paradys skabt af ildsjæle med omtanke for naturen. Den begejstrede kvindelige landmand fortæller fabulerende om sine køer. Der er 400 af slagsen. De lunter til en af de tre daglige malkninger, nyder lidt ko-wellness ved den roterende klømaskine, eller synker tilfredse ned i en selvvalgt bås på et leje af lyst strandsand. Den glade ko, den gode mælk.

Stalden er et imponerende bygningsværk. Kæmpestor, bygget af grantræ fra Silkeborg. Gamle, høje stammer bærer taget, solide tværbjælker danner skelettet, og flækket træ udgør de smukke, rå facader. Man må lade blik og fingerspidser glide langsomt over fladerne. Går-

dens drift og den vakse frues beskrivelser af dyr og ansattes hverdag her giver stof til eftertanke omkring økologi, økonomi og et par af den kvindelige landmandens skæve, men absolut fornuftige holdninger til nødvendige undtagelser.

**Ved Hvide Sande** er vi kommet nærmere vinden, som giver og tager. Her stjæler den sand, og flytter rundt på det, så vold-

“

*... vinden, som giver og tager.*

somme Volvo'er må udbedre skaderne. Set fra klitterne kunne man tro, at det er drenge i gule veste, der leger i sandet og kører rundt med lastbiler og traktorer. Men leg er det ikke, så turister uden for sæson må skræve over dybe hjulspor og nøjes med at drømme om sukkersand og stille bølgeskulp.

**Naturens kræfter** gør indtryk, også i beretninger. På redningsstationen stiger vores arrangør, Egon Clausen lidt op ad brandtrappen, åbner en bog og læser højt for os forfattere. Det er en stærk fortælling fra fortiden, hvor fem frivillige redningsmænd mistede livet i en medløbende sø, og 21 børn derved mistede deres far.

Der bliver stille i redningsstationens garage med de to fartøjer og store rulleporte i hver sin ende. Mine tanker og mit blik glider rundt fra tidligere tiders udfordringer og udstyr til den store udrykningsbil ved siden af os, der holder klar med alt sit elektroniske grej. På den anden side af trappen vender porten ud mod havnen og kranen, som på et øjeblik kan løfte den kampklare orange farvede redningsbåd ned i havnebassinet. På få minutter kan den nå ud i Vesterhavet, hvor nødstedte mennesker behøver hurtig hjælp. Det er stadig frivillige, der tager ud på de 80-90 udrykninger hvert år.

Så let var det ikke i de gode og de onde gamle dage, som dengang i 1963, hvor Kristian Mose var fører af redningsbåden, og han siden hen inddelte sit liv i tiden før og efter Tyrola. Hans beretning om kutteren Tyrola med skipperen Peter rykker ved noget i mig. Jeg har krydset oceaner og ved lidt om, hvor små mennesker er, når havet rejser sig, og mindre fejl fører til store ulykker.

Den nat stormer det fra nordvest. Redningsfolkene står på kajkanten. Kristian Mose har ansvaret. Skal han sende folk ud i det vejr? I radioen råber Peter om hjælp.

Redningsbåden MRB33 er ny. Man ved ikke, om den kan vende sig selv, hvis den væltes af en brodsø. – Mændene lægger deres liv i Guds hænder. De kæmper og får endelig via linekastningsgeværet fastgjort en slæbetrosse til Tyrola. De slæber den mod havnen, men trodsen holder ikke. Redningsbåden tipper, roret har sat sig fast, og Dres skyller overbord. Peter bliver reddet, og det lykkes at få samlet Dres op. Alle kommer hele i land. Han var sandelig med om bord.

Fortællingen har grebet os, stilheden i redningsstationen er tyk. Jeg mærker våde kinder og ser, at andre forfattere er lige så fanget af historien, som jeg er. Vi står der bare. Den vagthavende kommer

“

*Jeg har krydset oceaner og ved lidt om, hvor små mennesker er ...*

frem fra sit kontor på første sal, hvor han har lyttet med på Egons historie. Han læner sig lidt ned mod os og tilføjer, at skipperen Peter senere druknede i Ringkøbing fjord. Han var alene og var iført vaders, der blev fyldt med vand.

**De vestjyske fortællinger** fra før og nu tager ingen ende, men møllevinger vokser

ikke op i himlen. Vestas kom på hollandske hænder, og rykkede siden til en kapitalfond. Øv. Tænk, om ejerkredsen fortsat havde været på danske hænder! De økologiske landmandsfamilier er selv bærende som møllevingerne, men der skal ikke mange vindstød til for at vælte staldbygninger og ildsjæle. Sorte skyer i form af spekulationer over afsætningsmuligheder for mælken, andele, lån og gæld luer i horisonten.

Der er mange måder at klare skærene på. En af dem fik jeg lirket ud af den vidende fortæller og rundviser, John V. Jensen fra Nymindegab museum. På stedet har de udstillet det dramatiske billede: 'Redningsbåden går ud' (1878) af maleren Carl Locher. Billedet viser ni mand ved årerne og en stor forlist skonnert langt ude i de høje søer. Den åbne robåd er midt i at forcere en enorm

brænding og har kurs mod haveristen. Jeg hvisker til John, at denne scene efter min opfattelse ikke kan være sand. Han smiler lidt og fortæller, at det hed sig, at hver gang Locher var i pengemangel, så malede han 'Redningsbåden'. Den illusion var let at afsætte til de velhavende københavnske købmænd.

**Skjern Å handler** også om vand – og jord. Danmarks eneste deltaområde fylder meget i landskabet og blandt os forfattere. Jeg stirrer betaget over de udstrakte brune jorde, den grå himmel og de smukke formationer af flyvende gæs, der pyntede på det hele. Et par af os var heldige nok til at opleve en lille udgave af sort sol. En flok stære glider, nærmest svømmende på himlen, som flokke af fisk i besnærende formationer.

Trækfærgerne er sjove, vi fumler og

griner. Tæt pakket står vi i pumpehusets gang og får tilført fakta om naturparkens tilblivelse. Magtspillet og konflikterne omkring erstatningsjordene understreges af lydene fra de kraftige pumper, der døgnet rundt flytter 1000 liter vand per sekund. Det går ikke uden midler, og forandringens vinde blæser fortsat øst for Vesterhavet. ●

Læs også Karsten Bjarnholts digt fra Vestjylland på s. 18.



**Anne Hjelmsø** er cand. mag. i nordisk litteratur. Hendes seneste udgivelse, novellesamlingen 'Det værste til sidst', er udkommet på Byens Forlag i 2015.

## Når bonderøve møder københavnersnuder

Følgende leder blev bragt i Dagbladet Ringkøbing-Skjern d. 18. marts 2017 efter Dansk Forfatterforenings kursus på Vestjyllands Højskole. I lederen reflekterer avisens chefredaktør over kursets positive eftervirkninger. Af Gudrun Pedersen, chefredaktør

**Afstanden mellem** Vestjylland og Whiskybæltet nord for København er en del længere, end triptælleren vil være ved. Den skal nemlig måles i fordomme snarere end i kilometer – og de knivskarpe, forudindtagede meninger går vel at mærke begge veje. Udkantsdanskere og indkantsdanskere har ikke noget som helst at lade hinanden høre, når det gælder skråsikre holdninger om, hvordan – og hvor underlige – "de andre" er.

Så meget desto mere befriende er det, når det af og til sker, at københavnersnuder møder bonderøve på en måde, så der opstår sympati og forståelse. Og derfor er der grund til at lette på kasketten for forfatteren Egon Clausen, som har taget initiativ til denne uges

forfattertræf på Vestjyllands Højskole. Her har en flok forfattere og illustratører i en uge været samlet til en workshop, arrangeret af Dansk Forfatterforening, hvor de skal skrive og tegne med afsæt i et møde med det vestjyske bondeland, som Hemmet-drengen Egon Clausen selv er et barn af.

"Kultureliten" – som den af og til nedladende betegnes, ikke mindst i egne langt fra København – har snakket med både møllemagere og svineavlere. De har indåndet lugten af både gylle og hav. Og de har lyttet til beretninger om både de banditter i habitter, der lokkede hæderlige landmænd ud på alt for spændende eventyr, og om de stærke netværk, der på så mange måder er ryggraden i livet på landet.

Men hvad sker der, når kulturen møder kostalden? Det samme, som der nærmest altid sker, hver gang mennesker møder hinanden i respektfuld og nysgerrig dialog: Man finder ud af, hvor eksotisk og spændende det er at høre om de andres liv – og man erkender, hvor meget man har til fælles med dem, som man troede var meget langt fra én selv. Som én af forfatterne – en nordsjællænder – sagde til Dagbladet efter et besøg hos en landmandsfamilie ved Kyvling: "Jeg har nu også hele tiden tænkt, at det der med udkant var noget vrøvl."

Ugens ophold har givet de kreative en mængde sansefulde indtryk og en masse inspiration. Hvad der i sidste ende bliver resultatet af inspirationen, vil vise sig. Måske

kommer der en lille bog ud af det; måske gør der ikke. Det kommer helt an på, hvor godt det færdige materiale bliver.

Men uanset, om mødet mellem indkant og udkant ender med at komme på tryk eller ej, så er mødet i sig selv det hele værd. Samtale fremmer som bekendt forståelsen. Og er der noget, vores postmoderne, postfaktuelle, virtuelt sociale tid råber på, så er det en større forståelse for "de andre" og en begavet brobygning på tværs af både kulturelle og kilometermæssige afstande.

Tak for initiativet til Dansk Forfatterforening – lad os få meget mere af den slags. ●

Læs mere om samarbejdet på Vestjyllands Højskole på dagblade-tringskjern.dk



# Litteraturen har brug for ildsjæle

**LITTERATURFORMIDLING: Hvordan finder bøgerne frem til læserne, især de potentielle læsere, som måske ikke er helt glade for at læse (endnu)? Det var emnet, da Dansk Forfatterforening i starten af april holdt konference om litteraturens rolle i samfundet. Og svaret var, at der er brug for mennesker, der elsker bøger.** Af Anna Bridgewater

Fællessalen på Christiansborg var godt fyldt til konferencen om litteraturformidling. Emnet var bredt, og afgående formand for Dansk Forfatterforening, Jakob Vedelsby, lagde i sin velkomsttale ud med at fokusere på pengene. Han talte om udfordringerne ved at komme i kontakt med læserne. Hans budskab var, at politikerne skal revitalisere litteraturstøttesystemet for at løfte litteraturformidlingen i alle led.

Den litteratur, der var i fokus på konferencen, var skønlitteratur til børn og voksne – den litteratur, som forfatterne skriver, fordi de ikke kan lade være. Og konferencen var ikke fri for en udtalt skelnen mellem fin- og ikke-finlitteratur. Henrik Pontoppidan blev stillet op som modsætning til fx krimier, og der blev talt om at opdrage læserne til at træffe sofistikerede valg.

## Den personlige indgang

Den væsentligste pointe fra først del af konferencen, en paneldebat med repræsentanter fra forskellige steder i litteraturens verden, var, at litteraturen har brug for ildsjæle og personlige anbefalinger, hvis litteraturen skal nå frem til læserne.

Forfatter Mathilde Walter Clark var ikke pessimist, for hun syntes hverken, at litteraturen overses eller underformidles. Men hun ville gerne ændre den måde, der bliver talt om litteraturen. Der skal en mere kvalificeret dialog til, hvis danskerne skal interessere sig for litteraturen. Hun savnede en litteraturens Claus Meyer, som kan påtage sig opgaven med at gøre litteratur spiseligt for mange flere mennesker, præcis som ildsjælen Claus Meyer fik danskerne til at spise bedre brød.

Boghandler Pernille Kjær vandt sidste års boghandler Blixenpris for sit arbejde med at gøre sin boghandel til et



Jakob Kvist fra People's Press fortæller panelet og en skeptisk ordstyrer, Steen Bille, hvordan bogverdenen hænger sammen.



Jens Blendstrup optræder med egne tekster og demonstrerer kreativ litteraturformidling i praksis.

sted, hvor bogelskere opsøger litteratur. Hun mener selv, at det er den personlige begejstring, der smitter af på publikum og er med til at fremme litteraturens formidling.

Også Klaus Gjørup fra det lille forlag Wunderbuch talte om, at det må være kvalitet og lidenskab, der driver litteraturformidling. Han ville fokusere

på passion og godt håndværk og synes slet ikke, at det er interessant at tale om bøger, som kan læses og formidles bredt – det fører blot til en McDonald'isering af bøgerne.

Chefredaktør på Litteratusiden.dk, Lise Vandborg, understregede betydningen af personlige anbefalinger. De fungerer langt bedre end fx Amazons digitale algoritmer, når læsere og bøger skal finde hinanden, for kun mennesker kan overraske og stille spørgsmål. Lise Vandborg fortalte også, at der var kommet godt 100 nomineringer til den nye Blixen-pris for litteraturformidling, hvilket tyder på, at der findes mange litterære ildsjæle rundt om i Danmark.

## Bibliotekernes rolle

Michel Steen-Hansen er direktør i Danmarks Biblioteksforening, og han mente, at bibliotekerne spiller en vigtig rolle i at flytte læsernes fokus fra bogen som forbrugsvarer og til bogen som litteratur. Han ser også et behov for at skabe flere læsere og imødekomme deres behov, for eksempel gennem læseklubber, og han foreslog samarbejde mellem biblioteker og skoler.

Netop bibliotekerne var i fokus i anden del af konferencen, en paneldebat med medlemmer af folketingets kulturudvalg. Steen Bording Andersen er socialdemokratisk byrådsmedlem i Aarhus og formand for Danmarks Biblioteksforening. Han fremhævede bibliotekernes og litteraturens rolle som løftestang for social mobilitet. Jakob Kvist fra People's Press mente, at problemet er, at bibliotekerne har fået flere funktioner og fx skal være borgerservice. Men Rasmus Nordqvist fra Alternativet var uenig. Han så bibliotekerne som moderne kulturhuse og mente, at bogverdenens aktører bør gå med, ikke mod, udviklingen. ●

# FRI VIDENSDELING

**Viden skal spredes og deles, studerende skal have mest mulig adgang til lærettekster, men ophavsret og *authorship* skal samtidig respekteres.** Af Lotte Rienecker

**D**er er et kultursammenstød i gang: På den ene side står en forfatter-skabs- og forfatterrettighedskultur. På den anden side en embedsmandskultur, hvor offentligt ansatte i vid udstrækning skaber og deler fagligt stof og læremiddelmateriale uden selv at have forfatteransvar og forfatterrettigheder og måske derfor også uden i tilstrækkelig grad at respektere andres.

Jeg er medforfatter og redaktør af en lærebog. Jeg og min medforfatter Peter Stray Jørgensen klikkede ind på en læringsressource til studerende, designet af en gruppe af danske studiebiblioteker. Her fandt vi tekst, som vi havde skrevet, og som vi og vores forlag har ophavsret til. Det meste af et kapitel lå på læringsressourcen, nu forsynet med quizzet. Ressourcen kunne frit deles, downloades og bruges i andre sammenhænge, stod der på siden.

Forfatterne og projektledelsen af siden var en gruppe studiebibliotekarer. Hverken forfattere eller forlag var blevet spurgt, om vi ville give tilladelse til genbrug, eller om vi ville sælge materiale til ressourcen. Det var en krænkelse af vores rettigheder, vores forlag kontaktede projektledelsen af læringsressourcen, ressourcen er nu blevet redigeret, og den pågældende tekst er fjernet.

Men hvorfor bliver materiale fra lærebøger, som er i kommerciel handel, uden tilladelse lagt på nettet af biblioteksansatte som open access? Hvorfor er der ingen røde lamper, der har blinket inden offentliggørelsen?

## Informationsspecialisterne og open access

Forklaringen ligger i værdier, i offentligt klima og holdninger til læremidler og til ophavsret hos bl.a. biblioteksfolk og

andre i og omkring uddannelsessektoren. Holdningen er, at bøger, især bøger, der bruges i undervisning, bør være open access, altså gratis på nettet. Forfatter og ophav er relativt uvæsentligt og en hindring for vidensdeling og uddannelse.

Her er et eksempel på disse holdninger: I en rapport, *'Fleksible koncepter for integration af det virtuelle bibliotek i uddannelsernes læringsmiljøer'*, skriver lektor Trine Schreiber fra Det Informationsvidenskabelige Akademi på Københavns Universitet, at formålet med biblioteksressourcer til de videregående uddannelser er "at understøtte produktionen og lette tilgængeligheden af e-læringsobjekter inden for informationskompetence til anvendelse i både online- og fysisk undervisning, eksempelvis kildekritik, litteratursøgning, plagiering eller elektroniske pensumlister."

Om *open access* skriver hun:

"Dette koncept bygger på ideen om, at e-ressourcer med et uddannelses-sigte skal holdes (...) tilgængelige, så de, der har interesse i at udvikle egen eller andres viden ved at arbejde med ressourcerne, skal have mulighed herfor (...) ved at digitalt-baserede undervisningsaktiviteter i form af e-læringsobjekter, når ud til så mange studerende og undervisere som muligt."

Om *open access* står der i rapporten, at "... objekterne kan genbruges, oversættes og distribueres under de betingelser, som *Creative Commons*-licens har udarbejdet."

*Creative Commons* er en organisation, der arbejder for fri deling af kreative produkter. Det er fint i forhold til "optimering af benyttelse og brugerværdi", at bibliotekarerne er tilhængere af *open access*, eller "*unlimited/perpetual access*" (udtryk brugt af Niels Jørgen Blaabjerg, Aalborg Universitetsbibliotek & Lene Stampe, Roskilde Universitetsbibliotek

i et oplæg hos Danske Forlag den 4. december 2015).

Men stop en halv: Så må bibliotekarerne også enten skrive alt materiale selv, eller bede om tilladelser fra forfattere og forlag, eller betale for rettighederne. Eller – den fjerde mulighed: Vi, der har ophavsrettigheder, må give afkald på dem, for vi obstruerer faktisk "adgang til viden".

## Offentligt ansatte og hjemmesider

Det handler om, hvordan og hvorfor – i dette tilfælde – informationsspecialister videreformidler og omformer lærebøger og materialer, altså materialer, som de ikke selv har designet og forfattet. For mig at se er der to ender, der vanskeligt kan nå sammen i det arbejde, som forsknings- og studiebibliotekarer står for: Rigtig kildeinddragelse, god citatskik og ophavsret, og på den anden side ønsket om *open access* til materialer. På den ene side vil netop biblioteksfolk specielt og undervisere generelt gerne have, at studerende skal lære kildeinddragelse, citat- og referencepraksis, at undgå plagiat osv., på den anden side skal tekster flyde frit rundt på nettet, mens forbindelsen til ophavsmænd og -kvinder fortaber sig.

Jeg er tilhænger af studieböger, som de studerende ikke skal betale selv. Og jeg er lærebogsforfatter. De studieböger, jeg er medforfatter til, har krævet mange års arbejde, research, redaktion og forlagsarbejde. Men der er nogle ubesvarede spørgsmål:

- Er det legitimt at ville tjene på at skrive og redigere en (lære) bog og ikke lægge alle sine tekster på nettet til fri deling under *Creative Commons*?
- Er det legitimt som forfatter (og forlag) gerne at ville have kontrol med, hvordan større uddrag af ens materiale bruges på nettet?
- Er det – i wikiens tidsalder – ønske-

# VS. OPHAVSRET

ligt for læsere og brugere af fag- og lærebogspublikationer, at der er navngivne forfattere, som påberåber sig ophavsret til materialet? Hvis man skriver fag- og lærebogsmateriale til en institutions hjemmeside i forbindelse med sit arbejde i det offentlige, er det så ikke nærliggende, at det er anonymt forfattet og open access?

I den omtalte læringsressource forfattet af bibliotekarer var alle tekster ikke forsynet med forfatternavn. Når der ikke er forfatternavn på en tekst, betyder det, at ingen navngiven person tager ejerskab. Brugere kan ikke kontakte vedkommende og spørge: "Hvad mener du med det?" Eller: "Hvor har du det fra?" Offentligt ansatte, fx undervisere, ansatte i studieadministrationer og på biblioteker, skriver tekster til institutionernes hjemmesider, som kan fremstå som 'institutionens tekst'. Jeg har selv oplevet, at offentlige ledere i det offentlige ikke ønskede forfatternavne på læremidler, som institutionens ansatte lavede til intranettet på universitetet. Hvis man ikke ønsker forfatternavn på, lægger man ikke vægt på den individuelle forfatters ejerskab, forfatterskab og personlige ansvar for teksten, og ej heller på læsernes mulighed for at kontakte forfatteren. Det er i orden, hvis teksten er faktuel og upersonlig. Men mange

tekster er afhængige af forfatterens videnskabsteoretiske optik. Det bliver tydeligt, når der laves fx pædagogiske quizzer, som er blevet populære de seneste år. Når man laver den slags pædagogiske greb, er der brug for, at forfatterens identitet er tydelig, og at forfatteren tager fagligt ansvar for sine tolkninger, vinklinger og (quiz)svare.

En del af forklaringen på ophavsretskrænkelsen skal søges i et sammenstød mellem to kulturer: en "forskerkultur", hvor *authorship* er vigtigt, og en "embedsmandskultur", hvor det ikke er det – eller ikke må være det. Det kultursammenstød er på spil i rigtig meget fagbogs- og læremiddelskriveri på uddannelsessteder, biblioteker, offentlige styrelser og alle andre steder, hvor der bliver skrevet oplysende, informerende materiale som en del af arbejdet.

Begrebet *authorship* bør bredes langt ud over videnskabelige kredse. Også offentligt ansatte, der skriver til institutionernes hjemmesider, bør være navngivne afsendere, altså forfattere, i videst mulige omfang. Det giver ansvar for indhold og form og det bedste grundlag for dialog med læsere. Mon ikke forfatternavne – ikke bare på bøger, men også på hjemmesidetekster – fremmer *authorship*, forfatteransvar, tekstens autoritet og kreditering af forfattere – og

fremmer desuden også dialog med teksternes læsere?

## Hele tre ting på en gang

Mit ærinde som forfatter er hele tre ting:

- For det første, at offentlige og private, som gerne vil bruge ophavsret-belagt materiale (ud over korte citater), skriver en mail til forfatter/forlag og spørger: Er omfanget og måden i orden? Det er ikke sikkert, at jeg siger ja til alt, men jeg vil i hvert fald altid gerne spørges først.
- For det andet, at offentlige institutioner også tænker i deres ansattes *authorship*, selvstændige forfatterstemme og -ansvar, også når de ansatte skriver tekster til offentlige hjemmesider. Altså: Navn på forfattere, redaktører, udgivere.
- For det tredje: Det er godt, at læremidler udvikles, redigeres, struktureres, kvalitetstjekkes og udgives – af forfattere, redaktører og forlag. De skal ikke bare formidles, kopieres og deles af undervisningsinstitutionerne.

Hermed er der indbudt til debat. ●



Formand for Læremiddelgruppen i Dansk Forfatterforening, **Lotte Rienecker**.

## Bag om begrebet *authorship*

Der er vist ikke en bedre oversættelse end "forfatterskab", som alligevel ikke helt dækker betydningen: Det at være ophav eller forfatter til et værk eller et helt forfatterskab.

Foreningen af amerikanske medicinske redaktører skriver på deres hjemmeside om *authorship*: "Hvorfor er *authorship* vigtigt? (Det) ... handler om kreditering og har vigtige akademiske, sociale og økonomiske implikationer (...) Det skal sikre, at forfattere krediteres, og at dem, der krediteres, forstår deres rolle i at tage ansvar og at stå inde for det publicerede." (Egen oversættelse.)

# EREOLEN OG DE STORE FORLAG BØR LYTTE

**“Vi har konkrete løsninger, der kan sikre en stabil fremtid”, siger næstformand Morten Visby og bekræfter i dette interview, at Dansk Forfatterforening gerne vil være brobygger og ser sig som en tredje part i forhandlingerne mellem eReolen og de forlag, der står uden for en aftale.** Af journalist Kristoffer Flakstad, BogMarkedet

**D**er har været forlydender i pressen om, at Dansk Forfatterforening kunne spille en rolle som mægler mellem eReolen og de store forlag, der står udenfor. Har det noget på sig?

Det er både rigtigt og forkert. Vi har spillet en rolle, og vi har nogle løsningsforslag – men kæden springer af, når jeg hører ordet mægler. En mægler er en neutral part, og det er vi ikke. I eReolens første år spillede vi ikke så væsentlig en rolle, for den enkelte forfatter har typisk overdraget sine digitale rettigheder til det forlag, han/hun udkommer på. Men nu er eReolen et stort kulturpolitisk spørgsmål – og derfor er vi også blevet en reel part i sagen.

## **På forlagene mener de jo ellers, at de selv forhandler på vegne af deres forfattere ...**

Ja, jeg læste godt interviewet med den digitale chef på Politikens Forlag, Jakob Harden, og at han undrer sig over, at forfatterforeningen skulle spille en rolle, fordi forlagene selv forhandler på vegne af forfatterne. Men problemet med eReolen er langt større end som så. Det er også en diskussion om, hvilket litteraturudbud, der overhovedet skal være på bibliotekerne – og så er der hele spørgsmålet om biblioteksafgiften, som forlagene jo ikke har noget med at gøre. Forfattere har heller ikke indbyrdes de samme interesser. Nogle forfattere har fået deres digitale rettigheder tilbage og varetager dem selv. Og derudover findes

der et stigende antal selvudgivere, som ikke har et forlag til at forhandle for sig. Vi står derfor i en svær situation, for der er mange modsatrettede elementer i det her, og det skal gå op for os. Forlagene skal sikre sig deres kommercielle rettigheder – og eReolen skal sikre, at der er bøger at låne ud. For os er begge dele lige vigtigt. Det er næsten som en elefant, hvor den ene hiver i halen og den anden i snablen. Vi vil gerne flytte hele dyret.

## **Er det overhovedet Dansk Forfatterforenings rolle at bygge bro mellem forlag og biblioteker?**

Hvis du med brobygger mener, at alle skal være gode venner, så nej, men vi har en interesse i, at eReolen fungerer som litteraturformidling, samtidig med at vi også skal have et bæredygtigt grundlag for et kommercielt e-bogsmarked, der tjener penge. Vi har en interesse i, at der er en biblioteksportal, der adskiller sig fra de kommercielle foretagender. Det er vigtigt – set fra et litterært synspunkt – at der formidles litteratur ud fra biblioteks-faglige kriterier. Derfor er svaret ja, vi er nødt til at spille en rolle i den her sag. Og jeg mener, det er en stor fordel, at vi netop kan se det fra flere sider – og er i dialog med begge parter. Vi sidder inde med meget viden, fordi vi taler med to parter, der ikke altid taler så godt med hinanden indbyrdes.

## **Er det din opfattelse, at Dansk Forfatterforenings medlemmer generelt ser positivt på eReolen, eller deler de danske forfattere bekymringen hos fx**

## **Politikens Forlag?**

De fleste medlemmer ser grundlæggende positivt på eReolen, men ikke alle. Langt de fleste forfattere vil gerne være til stede digitalt på bibliotekerne, men de fleste ser også med bekymring på fremtiden: Hvordan bliver det kommercielle e-bogsmarked fremover? Der, hvor vi adskiller os fra forlagene, er, at vi ser nogle andre løsninger. De store forlag vil gerne holde eReolen i ave – de vil sikre, at der er en lav udlånsvolumen og en licensbåret aftale. Det har vi forståelse for, men vi finder de stadige stridigheder uholdbare, og ser løsningen i en samlet aftale, der sikrer stabile vækstforhold også for eReolen, så den kan leve op til sit formidlende ansvar. Spørger du forfatterforeningen, skal eReolen ikke stækkes, den skal stynes.

## **Er det så en fælles brancheaftale?**

I januar 2016 gik vi ud og sagde, at der skal være en fælles brancheaftale. Det var forlagene imod på det tidspunkt, hvorimod man fra bibliotekssiden var ganske begejstret for ideen. Siden er der så kommet en EU-dom, som har vendt op og ned på billedet, og nu vil Danske Forlag pludselig gerne have en fælles rammeaftale, mens eReolen ikke længere ønsker det, fordi de i mellemtiden har øjnet mulighed for at lægge pres på de enkelte forlag gennem fortsat individuelle aftaler. Her ønsker vi en langvarig, holdbar løsning, og kulturministeren har da også forlangt, at parterne finder en model snart. Ellers kommer der et politisk indgreb.



Det ser ud til, at digitaliseringen er kommet for at blive – og at fremtidens bibliotek primært har digitale udlån at tilbyde lånerne. Er man ikke nødt til at følge med strømmen og erkende, at det er take it or leave it, hvis man som forfatter gerne vil kunne udlånes?

Jeg ved ikke, hvorfor så mange tror, at forfattere ikke er tilhængere af digitalisering. Vi er glade for eReolen. Vi er bare nødt til at sikre, at udlånet fungerer på en måde, der er forsvarlig ud fra den formidlende rolle, som bibliotekerne skal have. Det er ikke et spørgsmål om, hvorvidt e-bøgerne er kommet for at blive eller ej. Det er de, og vi hilser digitalisering velkommen i forfatterforeningen. Der skal bare være en formidling på biblio-

teksfagligt højt niveau – samtidig med at der tages de nødvendige kommercielle hensyn til det marked, vi lever af.

### Så hvad er forfatterforeningens bud på en løsning?

Danske Forlag har foreslået en minimumsaftale, hvor alle forlag stiller bøger til rådighed på licensvilkår, hvor bibliotekerne skal genkøbe en bog, når den er lånt fx fire gange. Det er fint nok som udgangspunkt, men vi mener også, forlagene skal forpligte sig til at stille en del af deres udgivelser til rådighed på klik-basis, hvor den samme bog i princip kan udlånes ubegrænset – altså helt uden friktion. Forlagene skal stille nogle af deres bøger til rådighed på den måde,

## Husk at tage et Copydan-forbehold

Når du optræder i radio og tv, eller din tekst skal udgives.

En af konsekvenserne af den nye lov om kollektiv forvaltning af ophavsrettigheder er, at du fremover skal huske at sikre dig, at du har taget et COPYDAN-forbehold, når du eller din tekst optræder i TV og radio.

Læs mere her på danskforfatterforening.dk/2-copydanforbehold

så bibliotekerne har noget materiale at arbejde med – og låne ud. Sidst men ikke mindst skal bibliotekerne helt ophøre med at frikøbe materialer og lade deres titeludbud styre af det, for hvis de ikke gør det, kan de umuligt leve op til formidlingsforpligtelserne som et offentligt alternativ marked. De nærmere omstændigheder skal aftales mellem bibliotekerne, forlagene, og de to forfatterforeninger i Danmark (Dansk Forfatterforening og Danske skønlitterære Forfattere, red.). Og den model kan jeg mærke, at der er stor interesse for på Christiansborg. ●

Interviewet har tidligere været bragt i BogMarkedet. Teksten er bragt med tilladelse fra skribent og Morten Visby.

# Ved du, hvem din forlægger er?

I mit arbejde med rådgivning om kontraktforhold ser jeg desværre relativt ofte problemer, der skyldes, at forlæggeren ikke er tilstrækkelig godt identi-

ficeret på kontrakten til, at forfatteren senere kan finde ud af, hvem der har forfatterens rettigheder, og hvem der derfor skal betale forfatteren royalty.

Følgende tre eksempler er fiktion inspireret af virkelige hændelser.

## Eksempel nr. 1:

### ”Jamen, jeg havde jo mødt Peter på forlagets adresse dengang.

Forfatteren AA havde i 2000 indgået aftale med forlæggeren Peter Nielsen, der drev PN Forlag fra adressen Industrivej 117A et sted i Storkøbenhavn. Bogen udkom i 2001 og blev udsolgt i 2004. I 2016 ville AA gerne selv genudgive bogen og skulle have sine rettigheder tilbage. Problemet var, at PN forlag var ophørt omkring 2006, og adressen for længst fraflyttet. Alle spor efter ”PN forlag” endte blindt, og der er rigtig mange i Danmark, der hedder Peter Nielsen. Forfatteren havde ikke modtaget nogen betalinger fra forlaget, og derfor havde forfatteren heller ikke noget papir med virksomhedens eventuelle CVR-nummer på. Sporet endte blindt, og forfatteren kunne ikke få sine rettigheder tilbage fra den rigtige Peter Nielsen, fordi ingen kunne finde Peter Nielsen. Ergo kunne bogen ikke genudgives.

Hvis forfatteren havde kunnet finde det CVR-nummer, som Peter Nielsen havde anvendt til at drive sin virksomhed PN forlag, så kunne hun have slået Peter Nielsens daværende folkeregisteradresse op på CVR og haft noget større sandsynlighed for at kunne finde frem til Peter Nielsen.

Sagen illustrerer også en ulempe ved at overdrage rettigheder til forlag drevet i personligt regi, nemlig at rettighederne tilhører personen, og eftersom personen ikke ophører med at eksistere, bare fordi personen ophører med at have aktiv forlagsdrift, så går rettighederne heller ikke automatisk tilbage til forfatteren ved virksomhedens ophør.

## Eksempel nr. 2:

### ”Da jeg mødte op på forlagets adresse, stod der nogle helt andre navne på skiltet.

Forfatteren BB havde indgået forlagsaftale med et forlag ved navn ”Publishing ltd”, der på forlagsaftalen også angav sig med dette navn, en adresse og telefonnummer i Danmark og forlægger Bente Hansen som underskriver. Forlaget havde også fået udstedt ISBN-nummer og udgav flere bøger. På firmaets hjemmeside fremstod firmaet umiddelbart som en dansk virksomhed, alt – bortset fra forlagets navn – stod på dansk, forlaget udgav bøger på dansk til salg i danske boghandler, forlaget havde en dansk adresse, og Bente Hansen kunne træffes via en mail på firmaets domæne og på et dansk mobilnummer.

Alt tydede således på, at der var tale om en dansk virksomhed, som Bente Hansen drev under personligt ansvar. Det eneste, der ikke fremgik af hverken forlagsaftalen eller hjemmesiden, var et CVR-nummer.

BB modtog på et tidspunkt et brev fra forlaget, hvor der stod, at ”Publishing ltd” havde adresse i England. Forlæggeren bekræftede herefter, at det skam var korrekt, at virksomheden var et engelsk firma med begrænset ansvar, jf. ”ltd”, og registreret som sådan i det engelske

virksomhedsregister, hvorfor forlæggeren mente, at forlaget ikke var moms- og skattepligtigt i Danmark.

Bente Hansen viste sig i øvrigt at være bosiddende i Sverige, og firmaets adresse i Danmark, der var anvendt ved ISBN-registreringen, var en c/o adresse hos en person, der ikke umiddelbart havde noget med forlagsvirksomheden at gøre.

Forfatteren følte sig grundlæggende utryg ved forlaget, som han nu ikke syntes, han vidste, hvem var. BB var navnlig bekymret for de skattemæssige konsekvenser. Her viste det sig til held for BB, at de engelske myndigheder havde opløst selskabet pga. manglende indberetninger om bl.a. skattemæssige forhold, og derfor kunne BB påberåbe sig, at forlagskontrakten var ophørt, fordi selskabet ikke eksisterede længere, og dermed var rettighederne gået tilbage til BB.

Som det fremgår af eksemplet her, så er en af fordelene ved selskaber, at det kræver en formel juridisk opløsning at lukke et selskab, og opløsningsdatoen registreres i selskabsregistret. Det er dermed nemt at finde ud af, om der er et selskab at gøre et krav på penge i.

At et selskab er lukket, er imidlertid ikke nødvendigvis garanti for, at forlagskontrakten er ophørt, fordi der ikke er nogen kontrakt længere. Det kan nemlig være, at forlagsvirksomheden er videregivet til en anden virksomhed, før selskabet lukkede.

## Det er så selvindlysende, at en kontrakt tydeligt skal angive, hvem parterne er, at parterne ofte glemmer det!

Af Anne Koldbæk, jurist i Dansk Forfatterforening



FOTO: LORTE/ENIGRO

Anne Koldbæk er Dansk Forfatterforenings jurist og står på spring for sørge for, at foreningens medlemmer får rimelige vilkår, og at deres kontrakter bliver overholdt.

### Eksempel nr. 3: "Jamen, jeg har da indgået forlagsaftale med Tom Tomsen."

Forfatteren CC indgik i 2012 forlagsaftale med "Forlaget TT ved forlægger Tom Tomsen". Forlaget TT blev i 2013 omdannet til ApS og hed nu "Forlaget TT ApS". I januar 2015 fik CC et brev fra forlaget XL A/S om, at de var glade for at meddele, at de havde købt forlagsvirksomheden "Forlaget TT" og herefter ville drive det videre som et imprint under Forlaget XL A/S. En søgning på CVR-nummeret for "Forlaget TT ApS" viste, at selskabet, der tidligere hed "Forlaget TT ApS", nu hed "Afviklingsselskabet TT ApS". Tom Tomsen bekendtgjorde i øvrigt i en pressemeddelelse i februar 2015, at Tom Tomsen fremover ville udgive bøger som selvstændig forlægger under forlagnavnet "Hr. Tomsen, forlægger".

CC havde indgået forlagsaftalen med Tom Tomsen på baggrund af et personligt ønske om at arbejde med Tom som forlægger. Han rettede derfor henvendelse til Forlaget XL A/S med henblik på at få en forklaring på, hvor han stod i forhold til sine rettigheder, og i forhold til hvem, der skulle betale den royalti, som CC havde til gode for 2014.

Forlaget XL A/S meddelte, at de havde overtaget alle aktiver i "Forlaget TT" som overdragelse af forlagsvirksomheden, men ikke hæftede for krav vedrørende tiden før overdragelsen, dvs. at royaltyskrav

vedrørende 2014 skulle rettes til den gamle forlægger.

CC mente ikke, det kunne passe, at hans rettigheder bare kunne overdrages videre til et nyt forlag, uden han blev spurgt ad først. Forlaget XL A/S henviste til, at ophavsretslovens § 56, stk. 2 siger, at der kan ske videreoverdragelse af ophavsret, såfremt det er sædvanligt eller åbenbart forudsat, og en overdragelse af forlagsvirksomheden som sådan anses for at være sædvanligt eller åbenbart forudsat.

I CC's kontrakt stod der heldigvis en bestemmelse om, at CC ved overdragelse af forlagsvirksomheden kunne kræve at få forlagskontrakten genforhandlet, og hvis parterne ikke kunne blive enige, så kunne han få sine rettigheder tilbage.

CC fik sine rettigheder tilbage, og royaltien fik han betalt fra "Afviklingsselskabet TT ApS", der var rette kontraktpart i den pågældende royaltiperiode.

Hvis nu "Afviklingsselskabet TT ApS" var ophørt med at eksistere, hvilket ville fremgå af CVR-registret, skulle der en konkret vurdering af forholdene til for at afgøre, om forfatteren da kunne kræve royaltysafregningen betalt af Tom Tomsen personligt. I den vurdering ville det også være afgørende, hvornår og hvordan hhv. selskabet var blevet dannet og sidenhen opløst, og hvem der havde været ansvarlig ledelse og eventuelt ejer af selskabet i hele perioden. Alt sammen er oplysninger, der fremgår af registreringerne på CVR-nummeret på [virk.dk](http://virk.dk).

### Husk CVR-nummer

Dermed er konklusionen, at du skal sørge for at sikre dig, at din forlægger har et CVR-nummer, og at det fremgår af din skriftlige forlagsaftale, når du underskriver den.

Hvis du vil gøre en god gerning for dine kolleger og sådan set også din forlægger (for i de fleste tilfælde skyldes det ikke ond vilje, men manglende opmærksomhed på CVR-nummerets betydning), så bør du gøre din forlægger opmærksom på, at det også er i strid med lovgivningen, hvis en virksomhed ikke tydeligt angiver sit CVR-nummer på fakturaer, royaltypopgørelser, virksomhedens hjemmeside og andre steder med kontaktinformation. ●

### Find CVR-nummeret

Et CVR-nummer er virksomhedernes personnummer. Det er entydigt og valideret af Staten via NemID. Udstedelse af ISBN-numre valideres ikke ift. NemID, CVR-registret eller Folkeregistret.

Alle virksomheder, der skal afregne skat og moms i Danmark, skal have et CVR-nummer.

Det gælder både selskaber og virksomheder drevet i personlig form. Det er også væsentligt at vide, om ens aftalepart er en fysisk person, der hæfter med hele sin formue, eller et selskab med begrænset ansvar og hæftelse.

Et CVR-nummer har 8 cifre, f.eks. 60761418, som er Dansk Forfatterforening. Man kan tjekke om en virksomhed har et CVR-nummer, eller om CVR-nummeret stemmer overens med virksomhedens navn og øvrige angivelser på [www.virk.dk](http://www.virk.dk).

# LEGATER

## LEGATER FRA STATENS KUNSTFOND

Se mere på [kunst.dk](http://kunst.dk)

LEGATER MED LØBENDE  
ANSØGNINGSFRISTER

### Pulje for oversætter- netværk

Støtte til afholdelse af arrangementer for oversættere fra dansk af netværksskabende eller -styrkende karakter. Kan søges af udenlandske institutioner og oversættere fra dansk.

### Prøveoversættelser

Tilskud til oversættelse af dansk litteratur i uddrag. Kan søges af oversættere, forlag, agenter, udenlandske teatre og tidsskrifter.

### Det internationale researchprogram

Danske festivalledere, forlæggere, institutionsledere m.fl. kan søge om støtte til rejser og ophold i udlandet.

### Litteratur- og person- udvekslingspuljen

Tilskud til forfatteres rejseudgifter. Kan søges af danske og udenlandske forfattere, danske og udenlandske insti-

tutioner og oversættere fra dansk.

### Dansk litteratur i udlandet

Tilskud til litterære arrangementer og markedsføring af dansk litteratur i udlandet. Puljen kan søges af udenlandske forlag, repræsentationer i udlandet, kulturinstitutioner og andre, der ønsker at promovere og udbrede kendskabet til dansk litteratur uden for Danmark.

ANSØGNINGSFRIST  
D. 1. SEPTEMBER 2017

### Børn og unges møde med forfattere og illustratorer

Puljen kan søges af førskoleinstitutioner, skoler og gymnasier samt seminarieuddannelser. Der kan søges støtte til op til tre arrangementer med samme forfatter og/eller illustrator. Arrangementerne, der søges tilskud til, må ikke være afviklet, inden eller på datoen for ansøgningsfristen.

ANSØGNINGSFRIST  
D. 5. SEPTEMBER 2017

### Huskunstnerordningen

Der kan søges om støtte til kunstnerhonorar i forbindelse med børn og unges møde med professionelle kunstnere i skoler, daginstitutioner m.m. Skoler, ungdomsuddannelser, dagtilbud for børn og unge, kommuner og regionale netværk, kulturinstitutioner, professionelle kunstnere og foreninger mv. med tilbud for børn og unge. Inden ansøgningen indsendes skal der være indgået en skriftlig samarbejdsaftale mellem kunstneren og institutionen.

ANSØGNINGSFRIST  
D. 15. SEPTEMBER 2017

### Rejselegater

Rejselegater for skabende kunstnere inden for litteraturområdet (forfattere, digtere, oversættere, tegneserieskabere og illustratorer).

### Oversætterpuljen

Tilskud til oversætterhonorar ved udgivelse. Kan søges af forlag og teatre. Der kan desuden søges om produktionsstøtte til illustrerede værker.

### Nordiske oversættelser

Tilskud til oversætterhonorar. Kan søges af nordiske forlag, der ønsker at udgive et dansk værk i oversættelse til et nordisk sprog.

### De generelle midler

Forlag, virksomheder, foreninger og arrangører af litterære arrangementer og projekter kan søge. Forfattere og illustratorer kan søge om midler til digitale fortællinger.

### Tidsskriftstøtte

Tilskud til produktion af danske almenkulturelle tidsskrifter.

### Puljen for fremmed- sprogede forfattere

Støtte til fremmedsprogede forfattere med fast bopæl i Danmark, der har øvet en særlig indsats for dansk kultur.

## KOMMER SNART: MASTER CLASS MED DEN NORSKE FORFATTER SYNNE LEA



FOTO: ANDRÅA WILHEMINE LINCHAUSEN

Kursus i lyrik for børn: Mød den kritikerroste og prisbelønnede norske forfatter Synne Lea, som skaber en børnelitteratur, der er lige så dystre, som den er livsbekræftende. Hun bruger lyrikken til at udtrykke

meget af det uforståelige og surrealistiske, som hun oplever i verden, og sætter ord på håbet om at knytte de helt nære relationer og på frygten for at miste dem igen.

LØRDAG D. 30 SEPTEMBER 2017.  
SE MERE PÅ [DANSKFORFATTERFORENING.DK](http://DANSKFORFATTERFORENING.DK)

LÆS ALT OM  
EFTERÅRETS  
KURSER  
I NÆSTE  
NUMMER AF  
FORFATTER-  
REN, SOM  
UDKOMMER  
D. 23. JUNI.



# KALENDER

Hvor intet andet er anført, er adressen Strandgade 6, 1401 København K.

Evt. aflysning eller ændring af et arrangement vil blive offentliggjort på foreningens hjemmeside.

## Kom og skriv

**Onsdage kl. 18.30-21.30 i foråret**

Tag din computer med og få inspiration, ro til at skrive og slut af med kaffe og kage.

Gratis for associerede og ordinære medlemmer.

Kl. 18.30-19 Præsentationsrunde og inspirationsoplæg v. Iben Claces eller Inge-Helene Fly

Kl. 19.-21 Skrivetid (med ro)

Kl. 21- 21.30 Fælles hygge i køkkenet med kaffe og kage

D. 17. maj v. Iben Claces

D. 24. maj v. begge



## Kønt er det ikke!

**Torsdag d. 18. maj kl. 18-19**

**Musikbiblioteket, Hovedbiblioteket, København K.**

Oplæg og paneldebat om køn, kvalitetsbegreb og anmeldelser i bogbranchen. Forlagenes udgivelsesflade er nogenlunde ligeligt fordelt mellem værker af mænd og kvinder, alligevel er der massiv skævvridning, når det gælder opmærksomhed og mediedækning. Det er mænd, der løber med de litterære priser, og det er mænd, der bliver (bedst) anmeldt i landets dagblade. Køn har åbenbart stadig indflydelse på, hvor meget opmærksomhed bøger af henholdsvis mænd og kvinder får.

Også sprogbrugen om litteratur skrevet af kvinder er værd at bemærke. Hvorfor

har vi eksempelvis overhovedet kønnede genrer som kvindelitteratur, femikrimi, chick lit og husmoderporno? Og hvilke problemer kan det give, at kønnet bruges til at angive en genre?

Et panel af forfattere og kulturjournalister diskuterer på baggrund af et oplæg fra forfatterne Henriette Rostrup og Jeanette Øbro.

Arrangeret af Henriette Rostrup og Jeanette Øbro i samarbejde med Dansk Forfatterforening som en del af Talk Town - en debatfestival om køn, ligestilling og feminisme.

## Majmøde i Læremiddelgruppen

**Torsdag d. 18. maj kl. 16.30-18**

Status på folkeskolens digitale læremidler i Danmark, herunder trusler på ophavsretten samt deling af digitale læringsforløb.

Ved Kaare Øster og Frank Egholm Andersen

## Blixen Bootleg

**Fredag d. 19. maj kl. 23**

Blød Hat, Rådhusstræde, København K. (Hjørnet af Rådhusstræde og Kompagnistræde)

Igen er der en officiel efterfest til årets flotteste literære prisuddeling. Når den sidste pris er delt ud, lister vi til Blød Hat i Rådhusstræde i behagelig gå-afstand fra Den Sorte Diamant. Der vil være drinks, DJ og dejlige mennesker fra kl. 23.00 - og har man ikke fået billet til Blixen, så er man velkommen til at begynde festen tidligere. Tilmelding via gruppen BLIXEN BOOTLEG på Facebook.

## Seniorgruppen

**Mandag d. 22. maj kl. 15-17**

## Den kreative proces

**Mandag d. 22. maj kl. 19-21**

Med Jens Blendstrup - ikke som tidligere annonceret Dorthe Nors.

- primært for S

## Mød din kommende formand x 2

**Torsdag d. 18. maj kl. 14.30-16**

**i Forfatterforeningen i København**

**Mandag d. 22. maj kl. 16-18**

**Godsbanen, Vogn 1, Aarhus**

Morten Visby og Janne Hejgaard stiller begge op som formand for Dansk Forfatterforening. Før du afgiver din stemme, får du her mulighed for at høre kandidaterne fortælle mere om deres planer for Dansk Forfatterforening. Kom til en hyggelig snak om Dansk Forfatterforenings fremtid og vær med til at sætte netop de temaer på dagsorden, som du mener, den kommende formand skal tage med sig hjem. Tilmelding til Gunvor Ganer Krejberg på [info@gunvorkrejbek.dk](mailto:info@gunvorkrejbek.dk) senest onsdag d. 17. maj.

## Syrisk Kulturinstituts minifestival

**Tirsdag d. 23. maj kl. 19-22**

I et samarbejde med Lyrikergruppen inviterer Syrisk Kulturinstitut igen til Minifestival med syriske forfattere bosiddende i Danmark. Vinderne af Det Syriske Kulturinstituts litteraturkonkurrence 2016

vil få deres bidrag oplæst på både dansk og arabisk. Festivalen får besøg af den etablerede syriske romanforfatter Maha Hassan, der nu er bosiddende i Frankrig. Der vil også være musikalske indslag. Jan Pêt Khorto og June Dahy står for præsentationen af vinderne og deres bidrag. Arrangementet d. 20. april blev aflyst og gennemføres i stedet d. 23. maj. Åbent for alle.

## Haikuworkshop

**Søndag d. 28. maj kl. 13-17**

Haikugruppen afslutter sæsonen med en festlig eftermiddag.

Vi skriver haiku og går en ginko.

Alle medlemmer er velkomne. Man må også godt tage en ledsager med.

MEN man skal tilmelde sig inden d. 14. maj hos Bjarne Kim Pedersen.

[post@ravnerockforlaget.dk](mailto:post@ravnerockforlaget.dk)

## Lyrik i Underskoven

**Torsdag d. 1. juni kl. 17-20**

**Analog Bar i Huset, Rådhusstræde 13, København**

Kom og oplev vore legendariske lyrik- og kortprosa-sessions:

Du er lige velkommen, om du kommer for at læse op eller lytte.

Tag gerne en litterært interesseret ven med.

Du kan købe vand, øl, te og kaffe ved baren.

Gratis adgang.

## Legatreception

**Fredag d. 9. juni kl. 16**

Vi hylder sommeren, litteraturen og mere specifikt fem velfortjente modtagere af hæderslegater. Det sker ved en reception i Strandgade forud for den store sommerfest. Receptionen bliver sin egen fest med festtale ved Morten Hesseldahl, bobler, gin og tonics og musik ved Johannes Wamberg jazz-duo. Så kom og skål med dine kolleger og sig tillykke til modtagerne: Trine Andersen og Thomas Gammeltoft-Hansen, der modtager Drassows Legat. Hanne Højgaard Viemose, der modtager Albert Dams mindelegat.

Tóroddur Poulsen, der modtager Adam Oehlenschläger, Emil Aarestrup, Herman Bang og Johannes Ewald Fonden. Mikael Josephsen, der modtager Harald Kidde og Peder Jensen Kjærgaards Fond.

## Cocktailfest

**Fredag d. 9. juni kl. 19.30**

Kom og fest med dine kolleger. 50 kr. betales i døren for fri bar og snacks. For alle medlemmer af en af Dansk Forfatterforenings faggrupper. Tilmelding senest 6. juni til [df@danskforfatterforening.dk](mailto:df@danskforfatterforening.dk)

## Kultur og litteratur i Aarhus

Nordisk Sprogfest til Aarhus Nordisk Sprogfest kommer til Aarhus i efteråret 2017. Der er ikke planlagt et formelt samarbejde mellem Nordisk Sprogfest og Aarhusgruppen, men aarhusianske medlemmer kan være interesseret i selv at tilbyde deres kompetencer eller foreslå initiativer. Gry Clasen ([info@gryclasen.dk](mailto:info@gryclasen.dk)) bliver kontaktleddet til arrangørerne. Find mere om Nordisk Sprogfest på [www.aarhus2017.dk](http://www.aarhus2017.dk)

## HAY-Festival

D. 25.-29. oktober er der HAY-Festival i Aarhus. I den forbindelse kommer der 39 internationale børnebogsforfattere til byen. Aarhusgruppen under Dff vil gerne være med til at sikre et godt værtskab, så vi har tilladt os at invitere dem med til vores årsfest fredag d. 27. oktober. Derudover planlægger vi at holde et arrangement sammen med nogle af dem, hvor vi kan få lejlighed til at høre om (børne)litteraturens vilkår i deres hjemland og om støttesystemer, biblioteksvæsen mv. Find mere om HAY-Festival på [www.aarhus2017.dk](http://www.aarhus2017.dk)

## Lyriker Karsten Bjarnholt var på Vestjyllands Højskole under Dansk Forfatterforenings ophold. Det resulterede i følgende digt:



FOTO: OLE W. WANGER

### Forårsdigt ved Ringkøbing Fjord, 2017

Skulle dét være noget, at gå på tåspidserne rundt om Ringkøbing Fjord eller på stylder ud over Skjern Å-sumpen, hvor fuglene flakser og himlen er større end landet. Man ved, fugle spejler sig i klart koldt vand og skider på det hele, man ved fisk kigger efter stjerner om natten. Banko! Man ved, det er forår, når viben cirkler under skyerne og vindmøllerne rykker kloden længere ud i rummet. Banko! Man ved dyrene parrer sig, og de unge kan næsten ikke gå hjem fra gymnasiet uden at røre lidt ved hinanden. Det er det høje lys, der stikker ned i marts, der gør plejehjemmet sitrende uroligt. Banko! Det er derfor, man har Dannebrog at hejse op i flagstangen, det er derfor man har korsvinduer i hvert andet hus ved fjorden og hø, der kradses på lårene, det er derfor, man ikke kan lade være at smile, når man forlader sig selv og alligevel går ved Fjorden om foråret.

Karsten Bjarnholt er lyriker og tidligere formand for L-gruppen i Dansk Forfatterforening. Karsten Bjarnholt er født i 1944 og debuterede i Hvedekorn i 1966. Hans seneste udgivelse er 'Bad, fuld kost og mikrofon', som udkom på forlaget Werkstatt i 2014.



**En Martini med Hemingway kan vi ikke love dig, men kom og få en drink med forfatterkolleger.**

**Fredag d. 9. juni kl. 19.30**

## NYE MEDLEMMER

Find kontaktoplysninger på [danskforfatterforening.dk](http://danskforfatterforening.dk)

**Susie Kierkegaard**  
Associeret medlem  
7100 Vejle

**Sanne Rahbek Sørensen**  
Associeret medlem  
2300 København S

**Mine Anne Sofie Neumann**  
Associeret medlem  
2100 København Ø

**Anna Mikaela v. Freisleben**  
Associeret medlem  
2300 København S

**Sultan Coban**  
Associeret medlem

**Rikke Alexandra Lise Busander**  
Associeret medlem

**Jakob Park Nielsen**  
Associeret medlem

**Sanne C. Hartvig**  
Associeret medlem  
2630 Taastrup

**Sofie Maria Brand**  
Associeret medlem

**Romana Danielsen**  
Associeret medlem

**Annette Lassen DOF**  
2300 København S  
Senest udgivne titel: 'Oldtidssagaerne', Gyldendal, 2016

**Steffen Groth**  
Senest udgivne titel: 'Osamas hævn', Rosenkilde, 2015

**Rikke Hedehus**  
9520 Skørping  
Senest udgivne titel: 'Find glæden – du vælger selv dit mindset'.

**Steffen Jakobsen S**  
3460 Birkerød  
Senest udgivne titel: 'Enhjørningen', Peoples Press, 2016

**Johanna Thielst**  
1302 København K  
Senest udgivne titel: 'Fugle står i tide vandet', Batzer & Co., 2015

**Jennifer Marie Lloyd DOF**  
3450 Allerød  
Senest oversatte titel: 'Camille', Pazunski, 2015

**Bjarne Jensen**  
Aarhusgruppen  
8680 Ry  
Senest udgivne titel: 'Samsø Linien – Fra storme til havari og bjærgning', Samsø Linien, 2012

**Peter Høiland S**  
1364 København K  
Senest udgivne titel: 'Men de måtte jo dø', Haase Forlag, 2017

**Lisbet Lundquist S**  
1260 København K  
Seneste udgivne titel: 'Mit øre klør', Gyldendal, 2008

**Ditte Wiese Winther-Rasmussen BU**  
Senest udgivne titel: 'Provinispis', Carlsen, 2017

**Gittiemie Eriksen**  
4800 Nykøbing Falster  
Senest udgivne titel: 'Hævnet', Books on demand, 2017

## FORFATTEREN

**Forfatteren**  
ISSN 0105-0753  
Nr. 03-2017, 76. årgang  
Udgives af Dansk Forfatterforening

Ansvarshavende: Jakob Vedelsby  
Redaktør: Anna Bridgwater  
Tlf.: 2143 0811  
[anna@bridgwater.dk](mailto:anna@bridgwater.dk)

Redaktionsudvalg: Anna Bridgwater, Birte Kont (S), Stephanie Caruana (S-suppl.), Susanne Bernstein (DOF), Svend Ranild (DOF), Birgitte Steffen Nielsen (DOF), Lykke Strunk (F), Flemming Sørensen (F), Erik Dekov (F-suppl.), Niels Henningsen (BU), Lene Møller Jørgensen (BU), Tove Krebs Lange (BU-suppl.), René Rasmussen (L), Ole Bundgaard (L-suppl.), Tomas Bjørnsson (Ill.), Sara Strand (webredaktør).

Grafisk design: salomet grafik/Mette Salomonsen  
Forsideillustration: Simon Væth  
Tryk: PE-Offset  
Indsendte bidrag dækker ikke nødvendigvis redaktionens meninger. Eftertryk af artikler er tilladt med kildeangivelse. Eftertryk af illustrationer er ikke tilladt.

Deadline til dette nummer var 26. april. Udgivelsesdato 15. maj.

Forfatteren udkommer syv gange om året. Abonnement tegnes gennem Dansk Forfatterforening, pris kr. 475.

Deadlines  
03-17: Deadline 26. april, udgivelse 15. maj  
04-17: Deadline 7. juni, udgivelse 23. juni  
05-17: Deadline 18. august, udgivelse 4. september  
06-17: Deadline 4. oktober, 23. oktober  
07-17: Deadline 22. november, udgivelse 11. december



**Dansk Forfatterforening**  
Strandgade 6, stuen, 1401 København K  
Tlf.: 3295 5100  
Fax: 3254 0115  
Tlf. tid: man.-tors. 10-12 og 13-15. Fredag lukket.  
[df@danskforfatterforening.dk](mailto:df@danskforfatterforening.dk)  
[www.danskforfatterforening.dk](http://www.danskforfatterforening.dk)

Formand: Jakob Vedelsby  
[formand@danskforfatterforening.dk](mailto:formand@danskforfatterforening.dk)

Jurist: Anne Koldbæk  
[ak@danskforfatterforening.dk](mailto:ak@danskforfatterforening.dk)  
Kontortid: Tirs.-tors. kl. 10-12 og 13-15

Bogholderi: Knud Finnerup  
[bogholderi@danskforfatterforening.dk](mailto:bogholderi@danskforfatterforening.dk)

Medlemsadministration m.m.:  
Nena Wiinstedt, Louise Møller, Mie Angelo og Lotte Foged.  
Sekretariatsleder og webredaktør: Sara Strand  
[ss@danskforfatterforening.dk](mailto:ss@danskforfatterforening.dk)

Kursussekretær: Anne-Sophie Lunding-Sørensen  
[kursus@danskforfatterforening.dk](mailto:kursus@danskforfatterforening.dk)  
Tlf. tid: tors. kl. 10-12 og 13-15

### Bestyrelsen:

Jakob Vedelsby (fmd.), Morten Visby (næstfmd.), Frank Egholm Andersen (kasserer), Sanne Udsen, Lene Møller Jørgensen, Pia Deleuran, Kåre Bluitgen, Lotte Thrane, Kirsten Marthedal, Amdi Silvestri, Lotte Petri og Jørgen Burchardt (suppl.).

Gruppernes styrelser:  
S-gruppen  
Amdi Silvestri (fmd.), Stephanie Caruana, Anne Hjelmsø, Christine Tjalve, næstformand, Anne Nielsen, Birte Kont, Johan Ottosen, Christine Gasbjerg (1. suppl.), Frode Z. Olsen (2. suppl.) og Harald Havsteen-Mikkelsen (3. suppl.).

BU-gruppen (børne- og ungdomslitteratur)  
Lene Møller Jørgensen (fmd., [lene.moller.jorgensen@gmail.com](mailto:lene.moller.jorgensen@gmail.com)), Line Lybecker, Lise Qvistgaard Jacobsen, Simon Væth, Kasper Hoff, Inge Duelund Nielsen, Sally Altschuler, Anne-Sofie Hammer, Lise Bidstrup (suppl.) og Birde Poulsen (suppl.).

L-gruppen (lyrik)  
Kirsten Marthedal (fmd.), Cindy Lynn Brown (næstfmd.), Louise Juhl Dalsgaard, Jesper Lützhøft, Knud Steffen Nielsen, René Rasmussen, Niels Roed, René Sandberg, Claus Wilumsen (1. suppl.) og Adil Erdem (2. suppl.).

F-gruppen (faglitteratur)  
Frank Egholm Andersen (fmd., [egholm@postmesteren.dk](mailto:egholm@postmesteren.dk)), Birgit Knudsen (næstfmd., tlf.: 22485893), Anne Hedeager Krag, Annemette Hejlsted, Henrik Poulsen, Flemming Sørensen, Kaare Øster og Jørgen Burchardt (suppl.).

DOF (Dansk Oversætterforbund) [www.d-o-f.dk](http://www.d-o-f.dk)  
Morten Visby (fmd., [mortenvisby@hotmail.com](mailto:mortenvisby@hotmail.com)), Rasmus Hastrup (næstfmd.), Svend Ranild, Francois-Eric Grodin, Birthe Lundsgaard, Kim Lembek og Ulla Lauridsen. Suppleanter: Lærke Pade og Siri Nordbog Møller.

Illustratorgruppen (gruppe under BU)  
Tove Krebs Lange (fmd., [tokl@mail.dk](mailto:tokl@mail.dk), tlf.: 2143 5377), Bente Bech, Susanna Hartmann, Jesper Tom-Petersen, Jan Mogensen, Kasper Heron Købke, Tomas Bjørnsson og Lea Letén (suppl.).

Kvindelige forfattere i DFF  
Birte Kont (fmd., [birtkont@mail.tele.dk](mailto:birtkont@mail.tele.dk), tlf. 3535 8611)

Seniorgruppen i DFF  
Henning Kirk (fmd., [kirk@dadlnet.dk](mailto:kirk@dadlnet.dk), tlf. 4448 5380)

Haikugruppen  
Hanne Hansen (fmd., [haikuhanne@gmail.com](mailto:haikuhanne@gmail.com), tlf. 3538 9531)

Aarhusgruppen  
Gunvor Ganer Krejberg (fmd., [info@gunvorganerkrejberg.dk](mailto:info@gunvorganerkrejberg.dk), tlf. 2612 8414)

StORDstrømmen  
Sigurd Kværndrup (fmd., [siggi1946@hotmail.com](mailto:sigg1946@hotmail.com), tlf. 2964 8463)

Læremiddelgruppen  
Lotte Rienecker (fmd., [Irienecker@gmail.com](mailto:Irienecker@gmail.com), tlf. 2042 5362)



## DU VAGN GAV UD kommer ud

I starten af marts var der i Dansk Forfatterforenings lokaler en mindeudstilling om digteren Vagn Steen. Udstillingen var velbesøgt, og dele af den blev flyttet til Odense Lyrikfestival i april 2017. Samtidig med udstillingen hos Dansk Forfatterforening udstillede Christianshavns Bibliotek et antal af Vagn Steens værker og henviste nysgerrige besøgende til udstillingen. Der foregår forhandlinger om at få udstillingen ud på flere biblioteker i Danmark. AB

# forfatter liv



FOTO: ISAK HOFFMEIER

**IBÉN MONDRUP** er romanforfatter og opnåede stor og bred succes hos kritikere og læsere med 'Godhavn' fra 2014. I 2016 udkom hendes seneste roman, 'Karensminde', som også er blevet meget positivt modtaget. Hun er født i Danmark, men boede i Grønland i 15 år, fra hun var tre.

## Hvornår vidste du, at du ville være forfatter?

Jeg vidste ikke, at jeg ville være forfatter, da jeg var barn. Jeg har nok vidst, at jeg skulle arbejde med tekst. Men det var uklart for mig, hvordan det skulle foregå. Mens jeg gik på HF i hhv. Nuuk og Odense, forestilte jeg mig, at jeg ville læse journalistik eller kommunikation. Tilfældet ville så, at overgangen fra at bo i Grønland og til at bo i Danmark var ganske svær. Jeg var vel i en slags identitetskrise: Var jeg grønlænder, eller var jeg dansker, og hvor hørte jeg egentlig til henne? Jeg droppede mine studier og startede i stedet på en lille kunstskele i Odense. Senere søgte jeg ind på Det Kgl. Danske Kunstakademi og blev optaget.

Efter min billedkunstudannelse tog jeg en formidleroverbygning på akademiet, og her opdagede jeg, at arbejdet med store faglige tekster lignede de processer, jeg kendte fra mit billedkunstarbejde. Teksten havde sin egen krop, som bestod af enkeltdeler, der kunne stykkes sammen på forskellig vis, så de satte hinanden i spil i et stort og komplekst hele, nøjagtig ligesom når man arbejder på en kompliceret skulptur eller på en serie malerier. Jeg kunne lide at arbejde med sproget, også selv om det var faglige

opgaver, jeg skrev. Sproget var et fantastisk materiale, syntes jeg, meget lettere at have med at gøre end f.eks. ler og oliemaling. Jeg havde det altid med mig, sproget var ubegrænset, der var så mange ord, og de kunne sættes sammen på uendelige måder, og ovenikøbet fyldte det ikke noget. Jeg har skrevet, lige siden jeg blev færdig på Kunstteori og formidling på akademiet.

## Hvor meget tænker du på læseren, når du skriver?

Når jeg skriver, fortæller jeg helst ikke for meget. Jeg kan meget bedre lide at lade ting stå åbne; lidt ligesom når man sætter to billeder ved siden af hinanden: Der opstår altid en historie imellem billederne, den opstår i vores hoveder. Den effekt tilstræber jeg, når jeg skriver. Jeg vil gerne have, at læseren selv fornemmer, hvad der faktisk foregår mellem personerne i mine romaner, en del af fortællingen må gerne opstå uden for bogen. Når jeg holder foredrag, og læserne spørger mig: Hvad skete der egentlig inde i det værelse, så svarer jeg, at det ved de, lige så godt som jeg ●